

Educpres Zaanstreek

voor uitvallers in het onderwijs

(project in het kader van Passend Onderwijs)

Educpres-Zaanstreek

Een project voor thuiszitters en gedeeltelijke thuiszitters. In dit plan wordt beschreven hoe het project bij Praktijk de Regenboog wordt vormgegeven.

Samenvatting

Educpres is een zorg/onderwijsarrangement in de vorm van dagbesteding met onderwijsactiviteiten voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 t/m 18 jaar die zijn vastgelopen binnen het onderwijs, thuis en/of vrijetijdsbesteding.

Educpres wordt ondersteund door verschillende partners te weten de onderwijsconsulenten, de gemeente Zaanstad, het Zaans Netwerk, het Centrum Jeugd en Gezin Krommenie, Bureau Arbeidsparticipatie en Praktijk de Regenboog. Samenwerkingspartners ondersteunen de mogelijkheid van een passend zorg/onderwijsarrangement voor kinderen en jongeren die vastgelopen zijn.

Het zorg/onderwijsarrangement wordt vormgegeven binnen een zorginstelling. Na aanmelding en intake wordt middels een persoonlijk plan een passende dagbesteding met onderwijsactiviteiten samengesteld. Begeleiding vindt plaats in een kleine setting van 4 tot 5 cliënten met 2 begeleiders. De setting en de activiteiten zijn erop gericht om tot rust te komen en de ontwikkeling weer op te kunnen pakken. Hiervoor is een breed scala aan activiteiten en middelen beschikbaar. Uiteindelijke doel is terugkeer naar het onderwijs.

Er wordt gebruik gemaakt van aspecten uit verschillende methodes en theorieën zoals: de presentatie theorie, gentle teaching, cognitieve gedragstherapie, handelingsgericht werken, ecologische pedagogiek, oplossingsgericht werken en ontwikkelingsgericht onderwijs. De aanpak en werkwijze wordt per cliënt, binnen een algemene structuur, opgesteld en uitgevoerd.

Wegens de intensieve zorg die deze kinderen en jongeren vragen is hoog gekwalificeerd en gemotiveerd personeel noodzakelijk.

Contactgegevens:

Johan Kloos, onderwijsconsulent, jg.kloos@quicknet.nl

Marije Hemmer, Praktijk de Regenboog, mhemmer@praktijkderegenboog.com

Praktijk de Regenboog
Badhuislaan 2
1561 EB Krommenie
075-6406008

- Foto op de titelpagina is gemaakt door Johan Kloos.

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

Wat is Educpres?

Het bieden van een zorg/onderwijsarrangement voor kinderen die, door extreme problemen, in de reguliere zorg of het (speciaal) onderwijs geheel of gedeeltelijk niet terecht kunnen. Bij deze zogenaamde thuiszitters is sprake van een uitzichtloze situatie waarbij het kind en zijn ouder(s)/verzorger(s) hopeloos 'vast' zitten. Ook deze kinderen en hun ouder(s)/verzorger(s) hebben in de samenleving hun rechten, plichten en verantwoordelijkheden.

Dit plan voor kinderen die tijdelijk of langdurig (dreigen) komen thuis te zitten is ontwikkeld vanuit pedagogische visie en de overtuiging dat alle kinderen de ruimte en mogelijkheid moeten en kunnen krijgen om op te groeien en te leren functioneren in de maatschappij. Wij gaan uit van de mogelijkheden van het kind en passen programma en doelen aan op dit specifieke kind. Dit betekent onder andere dat er geen vaste termijn van begeleiding is, geen vast aantal uren of dagen begeleiding en geen vaste aantallen kinderen per begeleider.

Dit willen we bereiken door een brug te slaan tussen de wetenschap en hetgeen we waarnemen in de praktijk. Hierbij moet gedacht worden aan het aanbieden van wetenschappelijk getoetste, professioneel verantwoorde behandeling/begeleiding en ondersteuning. De thuiszitter ontvangt bij Praktijk de Regenboog een vorm van dagbesteding met activiteiten gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en onderwijsactiviteiten met als hoogst haalbare doel de thuiszitter voor te bereiden om (weer) in te stappen in het (passend) onderwijs.

Doelgroepomschrijving

Uit het onderzoek van de kinderombudsman komt naar voren dat: *'Zolang bij schoolbesturen en leerkrachten onvoldoende flexibiliteit voor maatwerk blijft bestaan, zal de invoering van het nieuwe stelsel voor Passend onderwijs geen oplossing bieden voor het voorkomen van thuiszitters. Zolang scholen niet op juiste wijze gestimuleerd en ondersteund worden in het aanbieden van extra zorg aan zorgleerlingen, zullen zij vooral kinderen met een complexe problematiek willen doorverwijzen naar andere scholen binnen het samenwerkingsverband. Ondanks de zorgplicht, op grond waarvan de school van herkomst verantwoordelijk blijft voor de leerling totdat een andere school is gevonden, kan het, net als nu, nog steeds lang duren voordat een school met passend onderwijs voor het kind is gevonden. Dit heeft tot gevolg dat kinderen met specifieke onderwijsbehoeften op medisch, sociaal, intellectueel of emotioneel gebied komen thuis te zitten, en verstoken blijven van onderwijs.'* (Stam, J., Vreeburg-van der Laan BSc., 2013). Het thuiszittersproject van Praktijk de Regenboog is bestemd voor deze kinderen die tijdelijk of langdurig niet naar school kunnen en waarvoor geen andere voor de hand liggende oplossing aanwezig is. Dit kunnen kinderen zijn die wachten op een plek binnen het speciaal onderwijs of een time-out buiten het onderwijs nodig hebben, dan betreft het een kortdurend traject. Maar vooral kinderen met ernstige vormen van sociaal-emotionele en/of gedragsproblemen. Kinderen die niet kunnen profiteren van een groepsaanbod binnen dagbehandeling en/of (speciaal)onderwijs. Kinderen die nergens meer binnen reguliere zorg of (speciaal)onderwijs worden aangenomen

In het verslag van de ombudsman staat te lezen dat in het schooljaar 2011-2012 er 661 kinderen waren die al langer dan zes maanden thuis zaten, nog zonder oplossing. In het schooljaar 2010-2011 waren er 662 kinderen en in het schooljaar 2009-2010 1.375 kinderen die thuis zaten. Er is een daling te zien in het totaal aan thuiszitters. Wat echter opvalt is dat

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

het aantal kinderen met meer complexe problematiek, die langdurig thuiszitten, minder is gedaald. Bij de genoemde cijfers gaat het om kinderen met leerplicht. Kinderen die een vrijstelling hebben van leerplicht op basis van artikel 5a van de leerplichtwet zijn hierbij niet in meegenomen (Stam, J., Vreeburg-van der Laan BSc. (2013)).

Concreet betekent dat het thuiszittersproject van Praktijk de Regenboog is bedoeld voor kinderen in de schoolleeftijd (4 tot 18 jaar), waarbij is gebleken dat plaatsing binnen het (speciaal) onderwijs (tijdelijk of langdurig) niet haalbaar is. Het betreft kinderen en/of jongeren met externaliserende of internaliserende problematiek of beide die in één of meerdere leefgebieden niet optimaal lijken of blijken te functioneren. Het betreft (in eerste instantie) kinderen en jongeren met tenminste een inschatting van een gemiddelde intelligentie.

Wanneer er bij de thuiszitter sprake is van zeer ernstige agressie kan er, na overleg, een eventuele proefplaatsing plaatsvinden, waarbij er direct wordt gekeken naar eventuele behandel mogelijkheden bij bijvoorbeeld een GGZ-instelling. Zeer ernstige agressie waarbij ook met zeer intensieve begeleiding de veiligheid van de cliënt, de andere cliënten, dieren en medewerkers niet te garanderen is, kan leiden tot een negatief plaatsingsadvies, vroegtijdig afsluiten van het traject of afsluiten van het traject op een later moment.

Organisatiemodel

Praktijk de Regenboog (een orthopedagogische praktijk voor kinderen en jeugdigen in Krommenie) en Leestensch Hof (een kleinschalige zorgaanbieder in Wervershoof) hebben elkaar gevonden in het ontwikkelen van een passend aanbod voor thuiszitters. Op basis van opgedane ervaring hebben beide instellingen het initiatief genomen tot het oprichten van een stichting Zorg&Educatie. De stichting stelt zich ten doel het verder ontwikkelen en uitvoeren van een programma voor thuiszitters: Educpres.

Inbedding en draagvlak bij samenwerkende instellingen

Het probleem 'thuiszitters' is in het onderwijs en de jeugdzorg bekend. Een ieder die er, in welke hoedanigheid dan ook, professioneel mee geconfronteerd wordt, vindt dat een oplossing gewenst, zo niet noodzakelijk, is. In die zin is er een breed draagvlak voor een programma als Educpres.

Zoals aangegeven bij de 'doelgroepomschrijving' is er een groep kinderen en jongeren waar geen passende plek in het (speciaal) onderwijs voor kan worden gevonden. Zelfs niet door scholen verplicht te stellen een passende onderwijsplek te bieden aan deze groep kinderen en jongeren. Een situatie die voor meerdere partijen om een oplossing vraagt. Het project Educpres kan hiervoor de oplossing bieden door de thuiszitters een vorm van dagbesteding met onderwijsactiviteiten en activiteiten gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling te bieden met als hoogst haalbare doel de thuiszitter voor te bereiden om (weer) in te stappen in het (passend) onderwijs.

Om tot een oplossing te kunnen komen zullen meerdere partijen in de directe omgeving van het kind (gezamenlijk) een oplossing moeten zoeken. De initiatiefnemers van Educpres realiseren zich dat succes op de langere termijn alleen mogelijk is met een stevige inbedding van het programma in de lokale gemeenschap (gemeente). Om die reden wordt de lokale context van deelnemers aan het programma in kaart gebracht. Dat gebeurt samen met het

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

kind en de ouder(s)/verzorger(s). De werkwijze gaat uit van eigen kracht, kennis en vaardigheden en het versterken daarvan.

Het samenwerkingsverband en de gemeente (leerplicht en WMO) spelen een grote rol. Zij zijn degenen die voor kinderen en jongeren passende oplossingen zoeken in de directe omgeving van het kind. Een nauwe samenwerking tussen beide partijen is dan ook van groot belang.

De betrokkenheid van de ouder(s)/verzorger(s).

De vraag om onderwijs komt meestal vanuit ouder(s)/verzorger(s). Zij zijn zeer gemotiveerd om een oplossing te vinden voor het huidige probleem. Zij wensen t.a.v. de oplossing zekerheid en continuïteit in het dagprogramma. In het project Educpres denken niet alleen het samenwerkingsverband (scholen), de gemeente en hulpverlening mee, maar worden de ouder(s)/verzorger(s) ook bij het project betrokken. Naast het meedenken en meewerken aan een oplossing voor hun kind kunnen ouder(s)/verzorger(s) ook op hoger niveau participeren in het project Educpres, door bijvoorbeeld deel te nemen aan de cliëntenraad.

Samenwerkingspartners

De inhoudelijke projectgroep

Educpres wordt vormgegeven op twee locaties. Hier zijn werkgroepen, bestaande uit een van de initiatief nemende instellingen en instellingen of organisaties uit de directe omgeving.

Deze projectgroep wordt gevormd uit vertegenwoordigers van verschillende instellingen;

- Praktijk de Regenboog te Krommenie: contactpersoon Marije Hemmer, mhemmer@praktijkderegenboog.com;
- Bureau Arbeidsparticipatie te Heerhugowaard: contactpersoon Marc Schlötz, mschlötz@despinaker.nl;
- De gemeente Zaanstad, vertegenwoordigd door de beleidsmedewerker Passend onderwijs: Daisy Satijn;
- Het Zaans netwerk PO: contactpersoon Ans van Zanten;
- Het Centrum Jeugd en Gezin/ Jeugdteam Noord: contactpersoon Irene van Amersfoort, IvAmersfoort@ggdzw.nl;
- De Onderwijsconsulenten: contactpersoon Johan Kloos, jg.kloos@quicknet.nl.

Het doel van deze projectgroep is mee te denken en te helpen bij het opstellen van projectdocumenten. Ook om dit project binnen het eigen werkgebied bekend te maken. Daarnaast houdt de projectgroep toezicht op het project in uitvoering. Het project wordt systematisch geëvalueerd.

Taken en verantwoordelijkheden van de deelnemende instellingen.

Alle instellingen verbinden zich tot inbrengen van kennis, ervaring en activiteiten conform de intentieverklaring en het projectplan. Van de deelnemende instellingen wordt verwacht dat zij gegevens aanleveren betreffende de problematiek om de omvang ervan inzichtelijk te maken. Daarnaast zijn zij partij in ondersteunende zin, bijvoorbeeld het bijstaan van de ouders bij het aanvragen van een AWBZ indicatie, t.a.v. de aanschaf van specifiek materiaal,

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

t.a.v. inschakeling deskundigen op gebied van diagnosestelling of t.a.v. deskundigheid op het gebied van de problematiek.

Marije Hemmer van Orthopedagogische Praktijk de Regenboog coördineert de uitvoering van het thuiszittersproject (intake/toelating/uitvoering en afronding). Wanneer men deelneemt aan de begeleidingsgroep Educpres zal men ongeveer vier tot zes vergaderingen per jaar bijwonen. Duur van een vergadering zal ongeveer twee uur zijn.

Intakeprocedure en toelating

Intakeprocedure

Op basis van de eerder genoemde punten en in het bijzonder het gegeven van *een vastgelopen situatie* zoekt Educpres naar pragmatische invalshoeken in de lokale context van het kind. Als ouders hun kind aanmelden bij Orthopedagogische Praktijk de Regenboog is de spanning vaak zo opgelopen, dat het noodzakelijk is om met voortvarendheid concrete acties te ondernemen. Daartoe:

1. Vindt er binnen één week na aanmelding een gesprek plaats met de ouder(s)/verzorger(s) om een inschatting te maken of het kind in aanmerking kan komen voor Educpres (zie doelgroepomschrijving).
2. Wordt bij een positieve inschatting binnen drie weken in kaart gebracht wat de problemen zijn, welke organisaties nog meer betrokken zijn bij (de lokale context van) het kind.
3. Ligt er binnen een maand een plan van aanpak inclusief mogelijkheden voor bekostiging.

Maximum aantal thuiszitters per dagdeel

De problematiek bij de thuiszitters is doorgaans ernstig. Hierdoor is de maximale groepsgrootte 4 tot 5 cliënten. Indien nodig en haalbaar kan van dit aantal worden afgeweken. Tevens biedt Praktijk de Regenboog de mogelijkheid om in subgroepen of individueel te werken.

Individueel ontwikkelingsplan (IOP)

Iedere deelnemer heeft een eigen plan. Bij eenieder is het streven om toe te werken naar Passend onderwijs binnen een onderwijssetting. Binnen het individueel ontwikkelingsplan worden de geschatte mogelijkheden hiertoe beschreven. Er wordt gekeken naar wat de wensen en mogelijkheden van de kinderen en ouders/verzorgers zijn. Welke hulp kan worden ingezet om de situatie te optimaliseren om uiteindelijk weer in te stappen in het (passend) onderwijs. Elke thuiszitter volgt een vorm van dagbesteding met onderwijsactiviteiten en activiteiten gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling die bij hem/haar past, waarbij zowel naar de beschermende als belemmerende factoren wordt gekeken om deelname aan het project te laten slagen. Er wordt daarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt van faciliteiten in de lokale gemeenschap zoals sportfaciliteiten, creatieve faciliteiten, land- en tuinbouwfaciliteiten, lokale bedrijven etc.

Om een thuiszitter zo goed mogelijk terug te begeleiden naar een onderwijssetting wordt er onderzoek gedaan om het huidige functioneren van de desbetreffende cliënt te beoordelen op verschillende ontwikkelingsgebieden (onderwijs, gedrag en de sociaal-emotionele

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

ontwikkeling) op verschillende momenten (instroom, wenperiode, ontwikkelingsperiode en uitstroom). Aan het begin van het traject, en na de verschillende meetmomenten wordt het individuele ontwikkelingsplan (IOP) (verder) ingevuld.

Ook wordt er direct een inschatting gemaakt van het uitstroomprofiel of het ontwikkelingsperspectief van de thuiszitter en er worden voorbereidingen getroffen m.b.t. het uitstroomtraject, zoals contact opnemen en afspraken maken met (externe) scholen. Indien nodig of wenselijk kan het uitstroomprofiel van de thuiszitter bijgesteld worden.

Er worden duidelijke en meetbare individuele en groepsdoelen en interventies genoteerd. Doelen worden a.d.h.v. Goal Attainment Scaling (GAS)-scores beoordeeld.

Goal Attainment Scaling (GAS) is een methode waarmee de individuele- en groepsdoelen geëvalueerd worden. Met behulp van vooraf vastgestelde doelen, hoe deze doelen gescoord dienen te worden, in welke tijdsperiode de doelen worden gescoord en door wie de doelen gescoord worden, kan bekeken worden in hoeverre een doel is behaald en wordt de individuele ontwikkeling van de thuiszitter bijgehouden. (K. Dekkers, E. de Vliet, H. Eilander, D. Steenbeek, 2011).

Instroomtraject

Vooraf wordt de reeds bestaande informatie bekeken die verzameld is in de aanmeldingsfase (zie intakeprocedure en toelating).

Wenperiode

Wanneer een kind deelneemt aan het thuiszittersproject zal na de intake de kennismaking met het kind en zijn of haar begeleider plaatsvinden. Afhankelijk van het kind vindt deze kennismaking thuis of op de praktijk plaats. Hierna zal de begeleiding langzaam opgebouwd worden, afgestemd op de behoefte, mogelijkheden en interesses van het kind. Vaak wordt er gestart met één op één begeleiding, welke wanneer het mogelijk is, later uitgebreid wordt naar één op twee begeleiding, etc. Met de meeste cliënten wordt uiteindelijk toegewerkt naar het kunnen functioneren binnen een groep.

In de eerste drie maanden zal het gedrag van de thuiszitter worden geobserveerd om een duidelijk beeld van de thuiszitter te kunnen krijgen. In deze periode zal er meer gewerkt worden aan de doelen m.b.t. het sociaal-emotioneel functioneren en het gedrag dat noodzakelijk is om in een groep te kunnen functioneren, dan de schoolse vaardigheden.

Het hoofddoel is het opbouwen van een bepaalde mate van vertrouwen tussen de thuiszitter en begeleider. De thuiszitter moet eerst redelijk goed in zijn vel komen te zitten voordat het weer op zijn/haar niveau kan presteren. Daarna kan gestart worden met het initiëren en versterken van het schools functioneren. Het kind wordt hiertoe oplossingsgericht benaderd zodat hij/zij mede verantwoordelijk wordt gemaakt voor de doelen die gesteld worden op sociaal-emotioneel- en leergebied.

Ontwikkelingsperiode: Eerste fase

2de meetmoment (na ongeveer zes maanden):

Hoogstwaarschijnlijk is de thuiszitters na zes maanden gewend aan de structuur, gedragsregels, begeleiding en cliënten bij Praktijk de Regenboog, waardoor er meer ruimte is voor groei in de onderwijsactiviteiten en het inzicht krijgen in eigen gedrag.

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

Ontwikkelingsperiode: Tweede fase

3de meetmoment (na ongeveer een jaar):

De tweede fase van de ontwikkelingsperiode wordt afgesloten als de thuiszitter voldoende vooruitgang laat zien op gebied van onderwijs, gedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Aan het begin van de tweede fase van de ontwikkelingsperiode wordt tevens toegewerkt naar het uitstromen van de thuiszitter naar het (passend) onderwijs. De gemaakte afspraken die zijn gemaakt tijdens de intakeprocedure m.b.t. tot het uitstroomprofiel worden uitgevoerd. Omdat elke thuiszitter een individueel en uniek uitstroomprofiel heeft, wordt het uitstroomprofiel eventueel aangepast a.d.h.v. de voortgang van de thuiszitter en worden er nieuwe voorbereidingen getroffen m.b.t. het uitstroomtraject, zoals contact opnemen en afspraken maken met het samenwerkingsverband. Tevens is het mogelijk dat uitstromen naar (passend) onderwijs niet van toepassing is als een desbetreffende thuiszitter geen vooruitgang laat zien.

Uitstroomtraject

Als een kind toe is aan terugplaatsing binnen het onderwijs dan volgt een gezamenlijk gesprek met ouders/verzorgers en evt. externen waarbij een traject wordt besproken hoe dit te realiseren. Wanneer de school bekend is kan dit nader uitgewerkt worden. Het is belangrijk dat het kind zich prettig voelt bij de school, dat er is een netwerk waarop de thuiszitter kan terugvallen, dat de thuiszitter in staat is om structuur aan zijn leven te brengen en vast te houden. De thuiszitter kan zien waar het negatieve gedrag door veroorzaakt wordt en hij/zij is in staat om op een meer positieve wijze met anderen om te gaan. De thuiszitter beheerst de basisvaardigheden en is toe aan een minder intensieve manier van begeleiden.

Doelen zijn:

- Het geleerde vasthouden.
- Een geleidelijke overgang naar het (passend) onderwijs.

De duur van de nazorg is variabel, dit kan van enkele weken tot enkele maanden duren.

Mocht de thuiszitter geen vooruitgang laten zien in bovenstaande doelen en hierdoor niet kunnen uitstromen naar het (passend) onderwijs, dan zal hij/zij hoogstwaarschijnlijk blijven deelnemen aan een project als Educpres tot zijn 18de levensjaar. De thuiszitter zal zeer waarschijnlijk, vanwege de intensieve begeleiding die hij/zij nodig heeft en hierdoor niet in staat is om (gedeeltelijk) zelfstandig op de arbeidsmarkt te kunnen functioneren, een vorm van dagbesteding of begeleid werken ontvangen.

Methode; Zorgmethode en onderwijsmethode (Educpres).

Praktijk de Regenboog wil niet vanuit één vaste methode te werken. De zorg die Praktijk de Regenboog levert, is zoveel mogelijk vraag gestuurd, maatwerk en planmatig. We kiezen er bewust voor om per kind te zoeken naar een juiste ingang en daarbij behorende behandel- en onderwijsmethodes.

De thuiszitter ontvangt bij Praktijk de Regenboog een vorm van dagbesteding met onderwijsactiviteiten en activiteiten gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling om beweging te krijgen in de vastgelopen situatie.

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

Het programma wordt aangeboden op basis van verschillende (wetenschappelijke) theorieën, welke hieronder worden besproken.

- Presentie van A. Baart; 'Een beroepsidee dat ertoe leidt dat je bereid bent om te wachten op het kind/ de jongere met respect voor diens tempo en onvermogen. In de presentiebeoefening wordt er gestreefd naar 'er zijn met' en zo ook 'er zijn voor' de behoeftige ander die aangewezen is op (professionele) hulp en steun. (A. Baart, J. van Dijke, M. Ouwekerk, E. Beurskens (2011) en A. Baart (2011).
- Ontwikkelingsgericht onderwijs (Jansen-Bos, van Oers en anderen) richt zicht op de basiskenmerken 'emotioneel vrij zijn', 'nieuwsgierig zijn' en 'zelfvertrouwen hebben', die ten grondslag liggen aan opvoedings- en onderwijsleerprocessen. Als deze 'spil' vastzit, komt de rest moeizaam in beweging. Dit blijkt wel bij veel kinderen in het thuiszittersproject, met name voor kinderen met hechtingsproblemen. Vandaar dat het voor deze kinderen van belang is dat de aandacht niet alleen gericht wordt op het onderwijsleerproces, maar vooral ook op hun emotionele problematiek.
- Gentle teaching methode; 'Gentle Teaching is ontwikkeld in de Verenigde Staten door J. McGee & F.J. Mescalino. Centraal is het aanbod van betekenisvolle, actieve, aanhoudende en onvoorwaardelijke interacties, die de ontwikkeling stimuleren en de problemen doen verminderen. De begeleider zet zichzelf in als instrument, maar niet afstandelijk, maar nabij: er dient een relatie tot stand te komen, een band. Deze band is eigenlijk normaal in elke ontwikkeling van kind tot volwassene, als een vorm van hechting. Er ontstaat, als het goed is, een wederzijds uitwisselen van positief gedrag en het (zoveel als mogelijk is) negeren van negatief gedrag. (P. Siepkamp) .
- Cognitieve gedragstherapie; Wanneer de thuiszitter een bepaalde mate van rust, vertrouwen en veiligheid ervaart kan cognitieve gedragstherapie worden ingezet. Door de thuiszitter te leren herkennen welke gedachten over een bepaalde situatie tot welke gedragingen en gevoelens leiden, of welke bepaalde gedragingen tot bepaalde gedachten en gevoelens leiden, kan de thuiszitter d.m.v. bijvoorbeeld, de stop-denk-doe methode, denk goed - voel je goed, denken + doen = durven, gesprekken, rollenspellen e.d. leren om zijn gedachten en gedragingen anders te formuleren om zo een meer positieve situatie voor zichzelf en anderen te creëren.
- Kinderen met ODD-CD hebben behoefte aan een duidelijke structuur in een voorspelbare en veilige omgeving, waar orde en regelmaat heerst. Kinderen met ODD-CD zijn altijd op zoek naar grenzen. Hierdoor ontstaan conflicten tussen de thuiszitter en leraar, maar ook tussen de thuiszitters onderling, soms gepaard met verbale en/of fysieke agressie. De leerkracht moet extreem gedrag direct corrigeren en er moeten duidelijke regels worden gesteld. Uit ervaring is gebleken dat sommige kinderen/jongeren baat hebben bij een autoritaire aanpak. Elke dag begint de thuiszitter met een schone lei. Wat er in het verleden is gebeurd, en het gedrag is besproken, wordt niet meer naar boven gebracht. Belangrijk is om positief gedrag te belonen.
- Handelingsgericht werken is een werkwijze die de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding voor alle leerlingen beoogt te verbeteren. Het maakt adaptief onderwijs en doeltreffende leerlingbegeleiding concreet. De volgende uitgangspunten zijn daarbij essentieel: De onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal: Bijv. Wat

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

hebben zij nodig om bepaalde onderwijsdoelen te behalen? Het gaat om afstemming en wisselwerking met deze leerling, deze groep, deze leerkracht, deze school en deze ouders. De samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen, ouders, interne en externe begeleiders is noodzakelijk om (passend) onderwijs te kunnen realiseren. (Pameijer, N., van Beukering, T., de Lange, S. (2009).

Voor de advisering m.b.t. bijvoorbeeld de onderwijsdoelen van de thuiszitter is het belangrijk om alleen onderzoek te verrichten als dit noodzakelijk is. Hiervoor wordt het praktijkmodel Handelingsgerichte diagnostiek ingezet. Handelingsgerichte diagnostiek is een praktijkmodel voor diagnostische besluitvorming waarin het gehele diagnostische proces van aanmelding tot en met advisering is uitgewerkt in vijf fasen: intake, strategie, onderzoek, indicering en advisering. (Pameijer, N., van Beukering, T. (2004).

- Ecologische pedagogiek; De ecologische pedagogiek is de pedagogiek van het grotere geheel. Zij gaat uit van voortdurende wisselwerking tussen het individu en de omgeving. Traditioneel richt de pedagogiek zich meer op afzonderlijke deelaspecten zoals onder andere de buurt, het gezin, de stad, de school of het beleid. De ecologische pedagogiek kent een integrale benadering. De perspectieven van kinderen, ouders en andere betrokkenen staan centraal en worden in onderlinge samenhang gezien. Hierbij speelt de omgeving van het kind een grote rol (Bronfenbrenner, U. (1979).
- Oplossingsgericht werken; De begeleider werkt samen met de cliënt aan een werkbare oplossing in plaats van het probleem die zo goed mogelijk aansluit bij de behoefte van de cliënt. De cliënt wordt mede verantwoordelijk gemaakt voor de doelen die gesteld worden op sociaal-emotioneel- en leergebied. (Cauffman, L., van Dijk, D.J. (2011).

Het programma met onderwijsactiviteiten wordt helemaal afgestemd op de mogelijkheden en op de behoefte van het individuele kind. Niet alleen de cognitieve vaardigheden zijn het uitgangspunt, maar vooral ook in combinatie met de ontwikkelingsbehoeften van het kind. Niet één groepsgerichte onderwijsvorm is in staat gebleken deze doelgroep kinderen een pakket aan te bieden waarin van leerbaarheid gebruik is gemaakt. De onderliggende gedragsstoornissen hebben dit ook zeer bemoeilijkt, maar het is zeker niet onmogelijk. Samen met het kind wordt gezocht naar interesses en vaardigheden die passen en haalbaar zijn. De kinderen worden geprikkeld en gestimuleerd om hun mogelijkheden te benutten. De onderliggende stoornissen maken het werken met deze kinderen niet gemakkelijk, maar door pedagogische kwaliteiten en vaardigheden van de begeleiders is het mogelijk deze ondergeschikt te maken.

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

Er wordt zoveel mogelijk een schoolse/groepsgerichte situatie nagestreefd, waarbinnen heel veel ruimte is voor een individuele aanpak. Het dagschema kan er als volgt uitzien:

- 8.30 Binnenkomst kinderen. Keuzetijd en dag planning bespreken met de kinderen.
- 9.00 Schoolse activiteit of activiteiten die met toepassen van de leerstof in het dagelijks leven te maken hebben en keuzetijd.
- 10.00 Korte gezamenlijke pauze (cracker eten en keuzetijd).
- 11.00 Schoolse activiteit of activiteiten die met toepassen van de leerstof in het dagelijks leven te maken hebben en keuzetijd.
- 12.00 Lunch.
- 13.00 Activiteit (creatief, sportief, koken, boerderij of sociaal-emotionele activiteiten).
- 14.00 Vrije tijd.
- 15.00 Naar huis.

Beschrijving ruimte

De locatie dient multifunctioneel ingericht te zijn, het dient zowel mogelijkheden te bieden voor activiteiten als: spelen, creativiteit, koken, buiten spelen etc., als ook voor meer onderwijsactiviteiten.

Praktijk de Regenboog is gevestigd in een oud badhuis. Hier zijn op de begane grond (toegankelijk met een kleine opstap) drie ruimten beschikbaar voor het thuiszittersaanbod. De groepsruimte is ingericht als een groepslokaal met individuele tafels om aan te kunnen werken en een groepstafel welke dient als instructietafel. Ieder heeft een eigen werkplek waarboven een instructiebord met het dagprogramma, eventueel met pictogrammen. Elke thuiszitter heeft zijn eigen lade met zijn schoolwerk, om het zelfstandig werken te stimuleren. In de groepsruimte is ook een grote keuken aanwezig, hier kan onder begeleiding worden gekookt. Tevens wordt de keuken gebruikt om de zelfredzaamheid van de thuiszitters te vergroten door bv. de thuiszitters de tafel te laten dekken, afruimen, afwassen of door zichzelf te voorzien van drinken. De achterliggende ruimte is ingericht als speelruimte. Mocht een thuiszitter een prikkelarme ruimte nodig hebben, kan hij/zij terecht in het prikkelarme kamertje, voorzien van een zitzak, kussens, dekens en een boksbal.

Er is voldoende mogelijkheid voor de thuiszitter om buiten te zijn (ruimte naast de praktijk, park, speeltuin, boerderij en zwembad). Er zijn voldoende winkels aanwezig, welke de mogelijkheid bieden om de zelfredzaamheid van de thuiszitter te vergroten. Er zijn ook voldoende sportverenigingen aanwezig. De locatie is gemakkelijk te bereiken, ook met openbaarvervoer (bus en trein).

Financiering

Bij de berekening van de kosten is uitgegaan van 4 kinderen en 2 begeleiders met 1 achterwacht. Er is uitgegaan van een volledige dag waarbij kinderen tussen 9.00 en 15.00 uur programma hebben en tussen 8.30 uur en 9.00 uur inloop hebben. Er is rekening gehouden met: huisvesting, personeelskosten, overhead, eten/ drinken, materiaal, uitstapjes, vervoer, zwemmen en taxi vervoer.

Jongeren die, door extreme problemen, in het reguliere en speciale onderwijs niet terecht kunnen

Kosten per kind bedragen:

Kosten per dag (zonder personeel en taxi vervoer):	31,50 euro.
Kosten per dag inclusief personeelskosten: (euro)	181,50 euro (per halve dag: 106,50 euro)
Kosten per dag inclusief taxivervoer:	211,50 euro
Kosten per week inclusief personeel exclusief vervoer:	832,50 euro
Kosten per maand inclusief personeel exclusief vervoer:	3604,35 euro
Kosten per jaar (waarbij 11 weken vakantie) inclusief personeel exclusief vervoer:	32.442,55 euro.

Bekostiging kan komen vanuit het onderwijs. Leerlingen die een time-out uit het onderwijs nodig hebben, kunnen vanuit het samenwerkingsverband Passend onderwijs binnen Educpres krijgen. Financiering kan komen vanuit de zorg. Leerlingen met een ontheffing van onderwijs/schoolbezoek zijn aangewezen op zorg (AWBZ-WMO).

Personeel

Om de kwaliteit van het project te kunnen waarborgen, wordt er binnen Praktijk de Regenboog gewerkt met professionele beroepskrachten die allen een studie binnen de sociale sector hebben afgerond. Functies binnen dit project kunnen zijn:

- pedagogisch medewerker niveau 1 (minimaal opgeleid MBO 3 niveau)
- pedagogisch medewerker niveau 2 (hbo)
- leerkracht
- psycholoog/ orthopedagoog (WO-opleiding)
- stagiaire (mbo/hbo/wo)
- speltherapeut

Stagiaires werken altijd onder begeleiding en supervisie van een opgeleid pedagoog of psycholoog.

Het werken met deze complexe doelgroep vergt veel van een medewerker. Hierdoor dient iemand over een breed scala aan capaciteiten te beschikken. Nieuwe medewerkers worden uitgebreid gescreend op geschiktheid.

De medewerkers handelen zoveel mogelijk op dezelfde manier binnen de groep, rekening houdend met het feit dat elke werknemer uniek is. Middels het plan van aanpak, op de hoogte zijn van de ontwikkelingen van de thuiszitter, signaleringsplan, thuiszitteroverleg, verslaglegging en overdracht wordt deze consequente manier van werken in stand gehouden.

Ten behoeve van crisissituaties moet er een systeem van achterwacht zijn. Dit betekent dat er ten alle tijden, naast de begeleiding, een extra persoon in het pand aanwezig is. Het is van belang dat de medewerkers een constante zijn in de groep. Zij blijven waar de thuiszitters komen en gaan. Dit zal een gevoel van veiligheid en vertrouwen creëren.

Literatuur

Baart, A. (2011). *Van bewegen naar bewogenheid*.

Baart, A., van Dijke, J., Ouwekerk, M., Beurskens, E. (2011). *Buigzame zorg in een onbuigzame wereld, presentie als transitiekracht*.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development, Experiments by Nature & Design*.

Cauffman, L., van Dijk, D.J. (2011). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*.

Dekkers, K. de Vliet, E., Eilander, H., Steenbeek, D. (2011). *Goal Attainment Scaling (GAS) in de praktijk*.

Kievit, Th., Tak, J.A., Bosch, J.D. (2002). *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen*.

Kloos, J. (2012). *Educpres*.

Mortel, M. v.d., Valenkamp, M. (2011). *Samen werken aan perspectief*.

Pameijer, N., van Beukering, T. (2004). *Handelingsgerichte diagnostiek, een praktijkmodel voor diagnostiek en advisering bij onderwijsproblemen*.

Pameijer, N., van Beukering, T., de Lange, S. (2009). *Handelingsgericht werken, een handreiking voor het schoolteam*.

Siepkamp, P. v.d. *Gentle Teaching, een weg van hoop voor mensen met bijzondere kwetsbaarheden*.

Stam, J., Vreeburg-van der Laan BSc. (2013). *Van leerplicht naar leerrecht, Adviesrapport over waarborging van het recht op onderwijs naar aanleiding van het onderzoek naar thuiszitters*.